

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2010, Volume: 5, Number: 4, Article Number:D0029

FINE ARTS

Received: August 2010
Accepted: October 2010
Series : D
ISSN : 1308-7290
© 2010 www.newwsa.com

Pınar Yıldırım
Aytekin Albuz
Gazi University
aytekina@gazi.edu.tr
Ankara-Turkey

**ZİHİNSEL ENGELLİ ÇOCUKLARA KAVRAM ÖĞRETİMİNDE MÜZİĞİN KULLANIMINA İLİŞKİN
ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezleri" ile "İş Okulları"nda görev yapmakta olan öğretmenlerin, kavram öğretiminde müziğin kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Öğretmen görüşleri, okul türleri bazında ayrı ayrı değerlendirilmiş, ayrıca "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi" ile "İş Okulları"nda görev yapan öğretmenlerin görüşleri arasındaki ilişkisel durum da incelenmiştir. Araştırma, temel alan araştırmasına dayalı betimsel bir çalışma olup; genel tarama modellerinden tekil tarama modelini içermektedir. Nitel veriler ilgili literatürün taranması ile nicel veriler ise yarı yapılandırılmış bireysel görüşme formu aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda; "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezleri"nde görev yapan öğretmenlerin, kavram öğretiminde müziği kullanma konusunda kendilerini oldukça yeterli gördükleri, ancak "İş Okulları"nda görev yapan öğretmenlerin, kendilerini gerektiği kadar yeterli bulmadıkları ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Müzik Eğitimi, Kavram Öğretimi, Engelli, Zihinsel Engelli Çocuklar

**TEACHERS' OPINIONS ABOUT THE USE OF MUSIC FOR TEACHING CONCEPTS TO MENTALLY
RETARDED CHILDREN**

ABSTRACT

This study was done to determine what the opinions of teachers' working at the schools for mentally retarded children was about the use of music for teaching concepts. Teachers' opinions were put by two kinds of schools for severely handicapped children at preschool and primary school levels and for moderately handicappeds who finished primary school younger than 21 years old. And the relation between two school types by the opinions were investigated. The research was a descriptive study based on the main field research and qualitative findings obtained through scanning sources and the quantitative findings were obtained from semi - constructed individual interviews. The results showed that, teachers at schools for severely handicapped children felt themselves enough to use musical activities for teaching concepts, and they use musical activities for teaching concepts more than others.

Keywords: Music, Music Education, Concept Education, Handicapped, Mental Handicapped Boys

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

İnsanların müzikle ilişkisi daha doğmadan başlamakta ve ömür boyu sürmektedir; müzik ve insan sürekli olarak birbirlerine etki etmekte, birbirini geliştirmektedir. Müziğin insanlara etkisi, onun insan yaşamındaki çeşitli işlevleri ile gerçekleşmektedir.

Müzik hem eğitim alanı hem de önemli bir eğitim aracıdır. Müzik eğitim alanı olarak, sadece bazı müziksel kavramları kazandırmak, öğrencilere şarkı söyletirmek, çalgı çaldırmak değildir. MEB 1994 ilköğretim müzik dersi öğretim programında da belirtildiği gibi müzik dersinde hedeflenen, bu etkinlikler aracılığıyla bireylere nitelikli, kaliteli müziği öğretmek; bireylerde müzik dinleme, müzik yoluyla kendini ifade etme; sevgiyi, paylaşma duygusunu geliştirme; sözlü şarkılar yoluyla dili doğru ve güzel konuşma; müziğe uygun ritmik devinimlerle eşlik edebilme vb. davranışları kazandırmaktır. Eğitim aracı olarak ise müzik; derslerin, konuların daha iyi öğretilmesinde; bireyler üzerindeki etkisi, gücü ve katkısı nedeniyle, kişiler ve konular arasında bağlantı kurma amacıyla kullanılır(1).

Müziğin eğitimdeki bütün bu fonksiyonlarının yanı sıra özellikle özel eğitime muhtaç çocukların eğitiminde büyük öneme sahip olduğu da bir gerçektir.

Özel eğitime muhtaç çocukların zihinsel, duyuşsal, devinişsel, duyuşsal ve sosyal yönlerden akranlarına göre farklılıkları vardır. Bu durum, özel eğitime muhtaç çocukların eğitim yaşantılarında ve ortamlarında bazı uyarlamaların, düzenlemelerin yapılmasını gerektirir. Bu düzenlemeler, özel eğitime muhtaç çocukların özürlerinin türüne, derecesine göre değişir. Bunların yanında, öğrenme güçlüğü'nün daha çok biyolojik nedenlere bağlı olduğu durumlarda, bedensel ve duyuşsal özürlerle ve buna bağlı olarak devimsel problemlere rastlanmaktadır. Ayrıca, toplumun zihinsel engelli çocuklara karşı gösterdiği olumsuz tutum ve davranışlar ile çocukların daha önce yaşamış oldukları bazı başarısızlıklar, onlarda kaygı, başarısızlık beklentisi ve engellenme duygularını ortaya çıkarmaktadır(2). Bu durum da, zihinsel engelli çocukların akademik başarılarını doğrudan etkilemekte ve bu çocuklarda sosyal problemlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Zihinsel engelli çocukların bütün bu özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, müzik eğitiminin bu çocukların sosyal ve akademik gelişimlerine, dil ve hareket becerilerine etkisi ve müzik dersinin önemi daha da iyi anlaşılmaktadır. Zihinsel engelli çocukların dinleme ve dikkatini yoğunlaştırabilme becerilerinin gelişiminde ritim etkinliklerinin çok önemli rolü vardır. Ayrıca yine müziğin ritmik boyutundan yararlanarak yürüme, koşma gibi ritmik hareketleri yönlendirmek ve güçlendirmek; sözlü müzik yoluyla konuşma becerisini, kelime haznesini geliştirmek; müzikli öykü ve drama ile kavramları müzik yoluyla öğretmek de mümkün olmaktadır. Bütün bu etkinlikler aracılığıyla çocukların bağımsız davranışlar kazanmaları ve grup etkinliklerinde bulunarak sosyalleşmeleri sağlanmaktadır.

1.2. Zihinsel Engelli Çocukların Eğitiminde Müziğin Yeri ve Önemi

(The Place and Importance of Music in Education to the Mentally Handicapped Children's)

Zihinsel engelli çocuklara verilecek eğitim, engellerinin derecesine göre farklılık göstermektedir. Engellerinin derecesini belirleyebilmek için bu çocukların sınıflandırılması yoluna gidilmiştir. Ancak farklı kurumlar tarafından, farklı şekillerde sınıflandırmalar yapılmıştır. İlk defa 1921 yılında AAMR (Amerikan Zihinsel Gerilik Birliği) bu konuda girişimde bulunmuştur. Zekâ bölümü puanına göre iki ayrı sınıflandırma yapılmıştır:

- Psikolojik
- Eğitsel

Psikolojik sınıflandırmada; "zekâ bölümü puanı 69-55 arasında olanlar hafif; 54-40 arasında olanlar orta; 39-25 arasında olanlar ağır; 25 ve aşağısında olanlar ise çok ağır derecede geri zekâlı olarak sınıflandırılmıştır". Eğitsel sınıflandırmada; "zekâ bölümü puanı 50-55 ile 70-75 arasında olanlar eğitilebilir; 25-35 ile 50-55 arasında olanlar öğretilir; 25 ve daha düşük olanlar ise, ağır ve çok ağır derecede geri zekâlı olarak sınıflandırılmıştır" (2).

1992 yılında ise, AAMR farklı bir sınıflandırma yapmıştır. Zihinsel geriliğe sahip kişilere sağlanacak desteğin yoğunluğunu esas alarak yapılan bu sınıflandırmada zihinsel engelli bireyler, 1) Aralıklı destek alanlar, 2) Sınırlı destek alanlar, 3) Geniş bir çerçevede destek alanlar, 4) Yaygın destek alanlar olmak üzere dört gruba ayrılmıştır(3).

Hangi açıdan bakılırsa bakılsın, zihinsel engelli çocukların akademik ve sosyal alanda yapabilecekleri şeyler, engellerinin derecesine göre hem sınırlılık hem de farklılık göstermektedir.

"Eğitilebilir geri zekâlı çocuklar, temel akademik beceriler yanında özbakım becerilerini öğrenebilirler. Öğretilir geri zekâlılar, temel akademik becerilerde eğitilemez, günlük yaşamın gerektirdiği sosyal uyum, pratik iletişim ve özbakım becerilerini öğrenebilir. Ağır ve çok ağır derecede geri zekâlılar, bazı basit özbakım becerilerini öğrenebilirler".

Zihinsel engelli çocukların dikkatleri dağınık ve kısa sürelidir; ayrıca kısa süreli bellekteki bilgileri uzun süreli belleğe aktarmada problem yaşamaktadırlar; bunun yanı sıra okumada, özellikle okuduğunu anlamada sıkıntıları vardır(2).

Bu çocuklarda farklı düzeylerde konuşma ve dil bozuklukları mevcuttur, emirleri izleme, kavramları anlama konusunda sıkıntıları vardır. Genel olarak dil gelişimleri zayıftır ve artikülasyon becerileri oldukça geri kalmıştır (4).

Zihinsel engelli çocukların hareket becerilerinin merkezi sinir sistemlerindeki gelişimle bağlantılı olarak sınırlılık gösterdiği de açıktır. "Hafif ve orta dereceli zihinsel engelliler normal yaşlılarından daha alt düzeyde olsa da genellikle kompleks ve ince becerileri öğrenebilirlerken, ağır derecede zihinsel engelliler genellikle en temel hareketleri bile kontrol etmekte güçlük çekmektedirler" (5).

Vücut algısı da bu çocukların sorun yaşadıkları bir diğer konudur. "...vücutları ile vücutlarının bulunduğu çevre arasındaki farkı yeteri kadar algılayamazlar, hareketlerini koordine edemezler. Örneğin, bilinçsiz bir şekilde yanlış yönde hareket edebilirler ya da yeteri kadar güçlü hareket edemezler" (6).

Bütün bu sınırlılıkları nedeniyle, zihinsel engelli çocuklar toplumda genel olarak beklenen birtakım görevleri yerine getirmekte güçlük çekmektedirler. Bu durum, zihinsel engelli çocuklara karşı toplumun bazı uygun olmayan tutum ve davranışlar sergilemesine neden olmakta ve bu çocukların topluma uyum göstermede sorun yaşaması ile sonuçlanmaktadır. Ayrıca sınırlılıkları sonucu başarısızlıklar yaşamaları, zihinsel engelli çocuklarda başarısızlık beklentisinin ve engellenme duygusunun gelişmesine sebep olarak, çocukların çevreye uyum sağlamalarını güçleştirmektedir.

Uyum sorunlarını ve bununla birlikte başka nedenlerle bağlantılı olarak ortaya çıkabilecek duygusal sorunları önleyebilmek için; "yetersizlikten etkilenmiş kişilerin, özelliklerine uygun eğitimle becerileri arttırılmalıdır. Becerileri arttırdığından diğer kişilerce yetersiz olarak değerlendirilmeleri azalır..." (7).

Müzik, zihinsel engelli çocukların eğitimine destek ve yardımcı olmada en etkili araçlardan biridir. Zira yazın öncesi kültürlerde bile müziğin insanların zihinsel ve fiziksel durumları üzerinde düzeltici etkisi olduğuna inanılmakta ve müzik, tedavi amacıyla kullanılmaktaydı. Zira "Orta Asya'daki Türkler'de de şamanlar Türk müziğini tedavi amacıyla kullanmışlardır" (8).

"Amerika'da ise müzik, zihinsel engellilerin dil ve motor becerilerine ve sosyal yeteneklerine destek sağlamak amacıyla 19. yy'da kullanılmaya başlanmıştır" (5). İngiltere'de de 1958 yılında kurulan Britanya Müzik Terapi Derneği, yetişkinlerin duygusal ve psikolojik düzensizliklerini engellemede ve engelli çocukların rehabilitasyonunda müziği tedavi amacıyla kullanmıştır (8).

Müziğin ezgi, ritim, tempo, ses yüksekliği ve söz özellikleri, zihinsel engelli çocukların ifade edici dil becerilerini, artikülasyonlarını ve ses kalitelerini, mesajları anlama ve yönergeleri izleme yeteneklerini geliştirmede etkilidir (5). Ayrıca, dil gelişimi açısından çok önemli olan seslerin farklılıklarını ayırtma, sesin kaynağını bulma, ses ve ses kaynağı arasında bağlantı kurma becerileri, bu çocukların hem çevreye uyum sağlamalarında hem de yön kavramını kazanmalarında önemlidir (9).

Bunların yanı sıra, zihinsel engelli çocukların vücutlarını yeteri kadar dengeli kullanma, ritmik ve koordineli yürüme gibi konulardaki sıkıntıları, günlük işlerini yerine getirmede ve çevrelerini keşfetmede çocukların ciddi problemler yaşamalarına neden olmaktadır. Eğer "çocuk kendi başına yürüyemiyorsa, müzik eşliğinde öğretmenin yardımıyla düzenli adımlarla yürümekten hoşlanacaktır" (10).

"Müziğin ritim öğesi çocuklara yürümeyi, koşmayı, hıplamayı, zıplamayı öğrenmelerinde yardımcı olacak motivasyonu sağlar... Ayrıca ince motor kontrolünün gelişmesine yardımcı olan piyano, gitar vb. çalgı çalma etkinlikleri, bu çocukların yazma, çizme gibi becerilerinin gelişmesine katkıda bulunur. Halk dansları gibi büyük motor etkinlikleri ise büyük kasları güçlendirerek, zihinsel engelli çocuklarda koordinasyonun, hızliliğin ve dengenin gelişmesine yardımcı olur" (5).

Orkestra davulu, büyük zil, tef gibi gürültülü, büyük çalgıları kullanarak zihinsel engelli çocukların vücut algıları geliştirilebilmektedir. Bu çalgılar çalınırken çocukların çalgılara dokunmaları sağlandığında çocuklar çalgılardaki titreşimleri hisseder, bu da çocuğun dikkatini vücudunun titreşimi hisseden parçasına yönlendirir. Böylelikle çocukların vücut algılarını geliştirmelerine yardımcı olunur. Buna ilave olarak, vücudun parçaları ile ilgili şarkılar söylerken şarkıda adı geçen vücut bölümlerini göstermek de zihinsel engelli çocukların vücut algılarını etkiler (6).

1.3. Zihinsel Engelli Çocuklara Kavram Öğretiminde Müziğin Kullanımı (Using of Music in the Concept Education to the Mentally Retarded Children's)

İnsanların duygu, düşünce ve tecrübeleriyle oluşmakta olan kavramlar, insanlar arası iletişimde çok önemli bir yere sahiptir. Zira "bireyler arasında kavram birliği olmadığı durumlarda yanlış anlaşılmalarda doğabilir". Çocukların mümkün olduğu kadar yetersizlik göstermeyen akranlarıyla birlikte eğitim görebilmesi için de ön koşul olan kavramları öğrenmeleri önemlidir (11). Ancak zihinsel engelli çocuklar "normal gelişim gösteren çocukların aile ve arkadaş ortamlarında doğal süreç içinde kendiliklerinden edindikleri kavramları, sistematik bir öğretim sürecinden geçmeksizin öğrenemezler" (12).

Bu nedenlerden dolayı, bu çocuklarla yapılacak kavram öğretimi etkinliklerinin çok iyi planlanması gerekmektedir. Zihinsel engelli çocuklara kavram öğretiminde kullanılan standart yöntemlere ilave olarak ritim etkinlikleri, çalgı çalma, şarkı söyleme, dans ve oyun gibi müzikli etkinliklerin kullanılması, hem eğitim ortamını zenginleştirecek hem de kavramların öğretilmesinde önemli destek sağlayacaktır.

Örneğin, çocuklara "hızlı" veya "yavaş" kavramları öğretilirken; ritim çalgıları farklı tempolarda çalınabilir, farklı hareket sıklığı gerektiren hareketler müzik eşliğinde yaptırılabilir ya da farklı hızlarda müzikal örnekler dinletilebilir (13). Ayrıca kavramların isimlerini,

olumlu-olumsuz örneklerini vb. şeyleri içeren sözleri olan şarkılar çocuklara öğretilir.

Müzikli etkinliklerin yapılabilmesi için mutlaka çalgıların kullanılması gerektiği düşünülmemelidir. Sınıf ortamındaki pek çok malzeme, hatta kavram olarak öğrendikleri silindir, çubuk vb. malzemeler bile birer müzik aleti olarak kullanılabilir.

Bu tip müzikli etkinliklerin kullanılması, hem öğretilen kavramla ilgili bilgileri pekiştirecek hem de fazla tekrar yapmaya ve bu tekrarları çocuklara eğlenceli gelecek bir şekilde yaparak çocukların motivasyonunu ve kavramın kalıcılığını arttırmaya yardımcı olacaktır. Bunun yanı sıra, aynı kavramla ilgili farklı etkinliklerin yapılması, çocukların öğrenilen bilgileri farklı alanlara transfer edebilmesine imkân verecektir. Öğretim sırasında değişik türlerde müzikli etkinliklerin yapılması da, örneğin ses veya konuşma problemi olduğu için şarkı söylemekten çekinebilecek ya da söyleyemeyecek bir çocuğun diğer etkinliklere katılmasına olanak verecektir. Benzer şekilde hareket problemi olan bir çocuk da şarkı söyleme, müzik dinleme vb. diğer etkinliklerden yararlanabilecektir. Bu açıdan bakıldığında, zihinsel engelli çocuklara kavram öğretiminde müziğin kullanılmasının yanında, kullanılacak müzik etkinliklerini çeşitlendirmek de büyük önem taşımaktadır.

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANT)

Müziğin insan yaşamındaki yeri ve etkisi, onun aynı zamanda iyi bir eğitim aracı olmasını sağlar. Müziğin bu etkisi, özellikle zihinsel engelli çocukların eğitiminde büyük önem taşımaktadır. Çünkü bu çocukların dikkatleri dağınık ve kısa sürelidir; okumada, okuduğunu anlamada sıkıntıları vardır; kısa süreli bellekteki bilgileri uzun süreli belleğe aktarmada problem yaşamaktadırlar; dil ve konuşma problemleri, hareket becerileriyle ve vücut algılarıyla ilgili sorunları bulunmaktadır. Bunların yanı sıra, toplum onlara karşı sergilemiş olduğu olumsuz tutumlar da bu çocukların topluma uyum göstermede zorluk yaşamalarına neden olmaktadır. Bu sınırlılıklarından dolayı, zihinsel engelli çocuklar öğretim ortamlarında özel uyarılma ve düzenlemelere ihtiyaç duymaktadırlar.

Öğretim etkinlikleri kapsamında müziğin kullanımı ile çocukların dikkatini öğretilen konuya çekmek kolaylaşabilmekte; sözlü şarkılar yardımıyla konuşma ve artikülasyon çalışmalarına destek olunabilmekte; dans ve müzikli oyun çalışmalarlarıyla hareket becerileri ve vücut algıları konusunda yardımcı olunabilmektedir. Kavram öğretiminde de, alışılmış yöntemlerin yanında çeşitli müziksel etkinliklerden yararlanmak destekleyici olmaktadır.

Öğretim programlarında farklı etkinliklerin kullanılması, zihinsel engelli çocukların öğrendikleri bilgileri başka alanlara da transfer edebilmelerine, dolayısıyla öğretimin daha etkin ve öğretilenlerin daha kalıcı olmasına yardımcı olmaktadır. Böylelikle becerilerinin artması sağlandığı için, hissettikleri başarısızlık duygusu azalmakta; ayrıca, yapabildikleri de arttığı için toplumun bu çocuklara bakışı ve tutumu da iyileşmektedir.

Bu araştırma, zihinsel engelli çocukların müzik aracılığıyla eğitilebilirliğine istinaden öncü araştırmalardan biri olup; konuya istinaden aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır.

- "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezleri"nde eğitim gören zihinsel engelli çocuklara kavram öğretiminde müziğin kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- "İş Okulları"nda eğitim gören zihinsel engelli çocuklara kavram öğretiminde müziğin kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
- "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezleri" ile "İş Okulları"nda görev yapan öğretmenlerin zihinsel engelli çocuklara kavram

öğretiminde müziğin kullanımına ilişkin görüşleri arasında fark var mıdır?

Yanı sıra söz konusu araştırma,

- Müziğin zihinsel engelli çocuklara kavram öğretiminde kullanımı ile,
- T.C. MEB Ankara Valiliğine bağlı resmi "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezleri" nden 5 tanesi ile,
- T.C. MEB Ankara Valiliğine bağlı resmi "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezleri"nde görev yapmakta olan öğretmenlerden 10'u ile,
- T.C. MEB Ankara Valiliğine bağlı resmi "İş Okulları"ndan 2 tanesi ile,
- T.C. MEB Ankara Valiliğine bağlı resmi "İş Okulları"nda görev yapmakta olan öğretmenlerden 5'i ile sınırlandırılmıştır.

3. YÖNTEM (METHOD)

3.1. Araştırma Modeli (Research Model)

Bu araştırmada, "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezleri" ile "İş Okulları"nda görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerinin, kavram öğretiminde müziğin kullanımına ilişkin görüşleri belirlenmiş; öğretmen görüşleri iki okul türü bazında ayrı ayrı saptanmış ve okul türlerine göre öğretmen görüşleri arasında fark olup olmadığı incelenmiştir. Bu nedenle araştırma, temel alan araştırmasına dayalı betimsel bir çalışma olup, genel tarama modellerinden tekil tarama modelini içermektedir.

3.2. Evren ve Örneklem (Population and Sample)

Araştırmanın evrenini T.C. MEB Ankara Valiliğine bağlı resmi "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezleri" ve "İş Okulları"nda görev yapmakta olan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu öğretmenlerden bazıları sınıf öğretmenliği programından, bazıları da zihinsel engelliler sınıf öğretmenliği programından mezun olmuşlardır.

Araştırmanın örneklemini ise, T.C. MEB Ankara Valiliğine bağlı resmi "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezleri" ve "İş Okulları"nda görev yapan sınıf öğretmenlerinden 15'i oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Teknikleri (Data Collection Techniques)

Araştırmada kullanılan nitel veriler ilgili literatürün taranması ile, nicel veriler ise görüşme yöntemiyle elde edilmiştir. Bireysel görüşmeler yarı yapılandırılmış olarak gerçekleştirilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi (Data Analysis)

Görüşme formu ile toplanan nicel veriler, bilgisayar programı yardımıyla işlenmiş ve istatistiksel olarak çözümlenmiştir. "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezleri" ve "İş Okulları" nda görev yapan öğretmenlerin görüşleri "İçerik analizi" yöntemiyle ayrı ayrı çözümlenerek, "frekans" (f) ve "yüzde" (%) olarak ifade edilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUM (FINDINGS AND CONSTRUCTION)

Bu bölümde; "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezleri" ile "İş Okulları"nda görev yapan öğretmenlerin, zihinsel engelli çocuklara kavram öğretiminde müziğin kullanımına ilişkin görüşlerine yönelik bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin akademik eğitimleri dışında müzikle ilgili bilgi sahibi olma durumları
(Table 1. Except the academic training the status of teachers to have information related to the music)

OKUL ADI	Eğitim Uygulama Okulu ve İş Merkezi		İş Okulu		Genel Toplam ve Ortalama		
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	
Cevaplar	f	1	9	1	4	2	13
	%	10	90	20	80	13,3	86,7
Toplam	10 / 100		5 / 100		15 / 100		

Tablo 1'e göre; öğretmenlerin akademik eğitimleri haricinde müzikle ilgili ilave bilgi edinme durumlarına ilişkin soruya; "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi Okulları"nda görev yapan öğretmenlerin %90' hayır, %10'u evet; "İş Okulları"nda görevli öğretmenlerin ise %80'i hayır, %20'si evet cevabı vermiştir. Dolayısıyla; her iki okul türünde de öğretmenlerin mesleki bilgileri dışında ilave olarak herhangi bir müzik bilgisi almadıkları anlaşılmaktadır. Genel toplam ve ortalama değerlerde de yine örneklem grubuna ait öğretmenlerin ilgili soruya cevapları; %86,7 hayır, %13,3 evet biçiminde olmuştur.

Tablo 2. Öğretmenlerin kavram öğretiminde müzik etkinliklerine yer verme durumları
(Table 2. The status of teachers to give place to the musical activities in the teaching of the concept)

OKUL ADI	Eğitim Uygulama Okulu ve İş Merkezi		İş Okulu		Genel Toplam ve Ortalama		
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	
Cevaplar	f	9	1	1	4	10	5
	%	90	10	20	80	66,67	33,33
Toplam	10 / 100		5 / 100		15 / 100		

Tablo 2'ye göre; öğretmenlerin kavram öğretiminde müziksel etkinliklere yer verme durumlarına, "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi Okulları"nda görev yapan öğretmenlerin %90' evet, %10'u hayır; "İş Okulları"nda görevli öğretmenlerin ise %80'i hayır, %20'si evet cevabı vermiştir. Bu durum; "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Merkezleri"nde görevli öğretmenlerin kavram öğretiminde yüksek düzeyde müzikten yararlandıklarını; ancak bu oranın "İş Okulları"nda oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Genel toplam ve ortalama değerlerde ise örneklem grubuna ait öğretmenlerin ilgili soruya cevapları; %66,67 evet, %33,33 hayır biçiminde olmuştur.

Tablo 3. Öğretmenlerin kavram öğretiminde yaptıkları müzik etkinlikleri
(Table 3. The teachers musical events in the teaching of the concept)

OKUL ADI	Eğitim Uygulama Okulu ve İş Merkezi			İş Okulu			Genel Toplam ve Ortalama			
	Müzik Dinleme	Şarkı Söyleme	-	Müzik Dinleme	Şarkı Söyleme	-	Müzik Dinleme	Şarkı Söyleme	-	
Cevaplar	f	1	5	4	0	1	4	1	6	8
	%	10	50	40	00	20	80	6,67	40	53,34
Toplam	10 / 100			5 / 100			15 / 100			

Tablo 3'ye göre; öğretmenlerin kavram öğretiminde yer verdikleri müziksel etkinliklere ilişkin dağılım durumları; "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi Okulları"nda: Müzik dinleme düzeyleri %10, şarkı söyleme düzeyleri %50 ve müziksel etkinliklere yer vermeme durumu %40 düzeyinde, "İş Okulları"nda ise müzik dinleme %00, şarkı söyleme %20 ve müziksel etkinliklerden yararlanmama durumları %80 düzeyindedir. Buradan, genel

anlamda her iki okul türünde de müziksel etkinliklere dengeli olarak yer verilmediği ve daha çok şarkı söyleme boyutunun önde tutulduğu göze çarpmaktadır. Genel toplam ve ortalama değerlerde ise, örneklem grubuna ait öğretmenlerin kavram öğretiminde %6,67'sinin müzik dinleme etkinliğine, %40'ının ise şarkı söyleme etkinliğine yer verdiği, öğretmenlerin %53,34 gibi büyük çoğunluğunun ise kavram öğretiminde müziğin herhangi boyutundan yararlanmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin kavram öğretiminde müziği kullanmaya ilişkin öz yeterlik algıları

(Table 4. The perceptions of the teachers to use self-efficacy of music in teaching of the concept)

OKUL ADI	Eğitim Uygulama Okulu ve İş Merkezi			İş Okulu			Genel Toplam ve Ortalama			
	Evet	Hayır	Bazen	Evet	Hayır	Bazen	Evet	Hayır	Bazen	
Cevaplar	f	9	1	0	0	4	1	9	5	1
	%	90	10	00	00	80	20	60	33,33	6,67
Toplam	10 / 100			5 / 100			15 / 100			

Tablo 4'e göre; öğretmenlerin kavram öğretiminde müziği kullanmada kendilerini yeterli görme durumlarına ilişkin; "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi Okulları"nda %90 evet, %10 hayır, "İş Okulları"nda ise %80 hayır, %20 ise bazen düzeyinde olmuştur. Genel toplam ve ortalama değerlerde ise, örneklem grubuna ait öğretmenlerin kavram öğretiminde müziği kullanmada kendilerini yeterli görme durumları; %60 evet, %33,33 hayır ve %6,67 oranında bazen biçiminde gerçekleşmiştir. Bu durum; ağırlıklı olarak "Eğitim uygulama ve iş merkezleri"nde görevli öğretmenlerin söz konusu alanda kendilerini daha çok yeterli gördüklerini ortaya çıkartmaktadır.

Tablo 5. Öğretmenlerin kavram öğretiminde kullandıkları şarkı repertuarının yeterliliğine ilişkin görüşleri

(Table 5. The point of views of the teachers to use about the competencies of repertoire of songs in the teaching of the concept)

OKUL ADI	Eğitim Uygulama Okulu ve İş Merkezi		İş Okulu		Genel Toplam ve Ortalama		
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	
Cevaplar	f	3	7	0	5	3	12
	%	30	70	00	100	20	80
Toplam	10 / 100		5 / 100		15 / 100		

Tablonun 5'e göre; kavram öğretiminde kullanabilecekleri şarkı repertuarının yeterlik durumuna ilişkin "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi Okulları"ndaki öğretmenler %30 evet, %70 hayır, "İş Okulları"ndaki öğretmenler ise %100 hayır cevabı verilmiştir. Genel toplam ve ortalama değerlerde ise bu durum %20 evet, %80 hayır biçiminde gerçekleşmiştir. Buna göre; öğretmenlerin kavram öğretiminde kullanabilecekleri şarkı repertuarının yeterlik durumuna ilişkin görüşleri, büyük oranda olumsuz yönde olmuştur.

Tablo 6. Öğretmenlerin kavram öğretiminde müzikten yararlanmanın öğrenci motivasyonuna etkisine ilişkin görüşleri
(Table 6. The point of views of the teachers to use music in impact on student motivation in the Teaching of the Concept)

OKUL ADI	Eğitim Uygulama Okulu ve İş Merkezi			İş Okulu			Genel Toplam ve Ortalama			
	Evet	Hayır	Bazen	Evet	Hayır	Bazen	Evet	Hayır	Bazen	
Cevaplar	f	6	1	3	1	1	3	7	2	6
	%	60	10	30	20	20	60	46,7	13,33	40
Toplam	10 / 100			5 / 100			15 / 100			

Tablo 6'ya göre; kavram öğretiminde müzikten yararlanmanın öğrenci motivasyonunu etkileme durumuna ilişkin soruya; "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi Okulları"nda görevli öğretmenler %60 evet, %10 hayır, %30 bazen, "İş Okulları"nda görevli öğretmenler ise %20 evet, %20 hayır ve %60 bazen cevabı vermiştir. Genel toplam ve ortalama değerlerde ise bu durum; 46,7 evet, 13,33 hayır ve %40 düzeyinde bazen biçiminde olmuştur. Dolayısıyla; buradan, öğretmenlerin kavram öğretiminde müzikten yararlanmanın öğrenci motivasyonunu etkileme durumlarına olumlu yönde baktıkları izlenimini edinmek mümkündür.

Tablo 7. Öğretmenlerin kavram öğretiminde müzikten yararlanmanın öğrenmenin kalıcılığına etkisine ilişkin görüşleri
(Table 7. The point of views of the teachers to use music in impact on perpetual learning in the Teaching of the Concept)

OKUL ADI	Eğitim Uygulama Okulu ve İş Merkezi			İş Okulu			Genel Toplam ve Ortalama			
	Evet	Hayır	Bazen	Evet	Hayır	Bazen	Evet	Hayır	Bazen	
Cevaplar	f	6	2	2	0	3	2	6	5	4
	%	60	20	20	00	60	40	40	33,33	26,67
Toplam	10 / 100			5 / 100			15 / 100			

Tablo 7'ye göre; kavram öğretiminde müzikten yararlanmanın kavramların kalıcılığını etkileme durumuna ilişkin olarak; "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi Okulları"ndaki öğretmenler %60 evet, %20 hayır, %20 bazen, "İş Okulları"nda görevli öğretmenler ise %60 hayır, %40 bazen cevabı vermiştir. Genel toplam ve ortalama değerlerde ise bu durum; %40 evet, %33,33 hayır ve %26,67 bazen biçiminde olmuştur. Buna göre; öğretmenlerin kavram öğretiminde müzikten yararlanmanın kavramların kalıcılığını etkileme durumuna ilişkin görüşlerinde bir bütünlük görünmemekle birlikte; yine de bu hususta olumlu bakan öğretmen oranı azımsanmayacak kadar yüksektir.

Tablo 8. Öğretmenlerin, okullarında görev yapan müzik öğretmenleri ile iş birliği yapmalarına ilişkin durumları
(Table 8. The status of teachers about working and doing association with the music teachers in the their school)

OKUL ADI	Eğitim Uygulama Okulu ve İş Merkezi			İş Okulu			Genel Toplam ve Ortalama			
	Evet	Hayır	Bazen	Evet	Hayır	Bazen	Evet	Hayır	Bazen	
Cevaplar	f	2	5	3	0	4	1	2	9	4
	%	20	50	30	00	80	20	13,33	60	26,67
Toplam	10 / 100			5 / 100			15 / 100			

Tablo 8'e göre; öğretmenlerin okullarında görev yapan müzik öğretmeni ile koordineli çalışma durumlarına ilişkin olarak; "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi Okulları"nda %20 evet, %50 hayır, %30 bazen, "İş

Okulları"nda ise %80 hayır, %20 bazen sonucu ortaya çıkmıştır. Genel toplam ve ortalama değerlerde ise bu durum; %13,33 evet, %60 hayır ve %26,67 bazen biçiminde gerçekleşmiştir. Buna göre; öğretmenlerin, genellikle okullarında görev yapan müzik öğretmenleri ile farklı sebeplerden dolayı koordineli çalışma fırsatını yakalayamadıklarını ifade etmek yanlış olmayacaktır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (RESULTS AND SUGGESTION)

5.1. Sonuçlar (Results)

- Öğretmenlerin akademik eğitimleri haricinde müzikle ilgili ilave bilgi edinme durumlarına ilişkin olarak; "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi Okulları"nda görev yapan öğretmenler %90 düzeyinde ağırlıklı olarak hayır, "İş Okulları"nda görevli öğretmenlerin ise ağırlıklı olarak %80'i hayır, %20'si evet cevabı vermiştir. Dolayısıyla; her iki okul türünde de öğretmenlerin mesleki bilgileri dışında müzikle ilgili herhangi bir ilave müzik bilgisi almadıkları anlaşılmaktadır.
- Öğretmenlerin kavram öğretiminde müziksel etkinliklere yer verme durumlarına ilişkin olarak; "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi Okulları"nda görev yapan öğretmenlerin %90'ı ağırlıklı olarak evet; "İş Okulları"nda görevli öğretmenlerin ise %80'i hayır cevabı vermiştir. Dolayısıyla; bu hususta "Eğitim ve Uygulama Okulu ve İş Merkezleri"nde görevli öğretmenlerin kavram öğretiminde yüksek düzeyde müzikten yararlandıkları ancak bu oranın "İş Okulları"n oldukça düşük olduğu anlaşılmaktadır.
- Öğretmenlerin kavram öğretiminde müziksel etkinliklere yer verme durumlarına ilişkin olarak; "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi Okulları"nda bu durumun ağırlıklı olarak %50 düzeyinde şarkı söyleme biçiminde gerçekleştiği, "İş Okulları"nda ise bu oranın %20 düzeyinde kaldığı görülmüştür.
- Öğretmenlerin kavram öğretiminde müziği kullanmada kendilerini yeterli görme durumlarına ilişkin olarak; "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi Okulları"nda %90 evet, "İş Okulları"nda ise %80 düzeyinde hayır biçiminde cevaplar alınmıştır. Buna göre; ağırlıklı olarak "Eğitim uygulama ve iş merkezlerinde görevli öğretmenlerin söz konusu alanda kendilerini daha yetkin gördükleri anlaşılmaktadır.
- Öğretmenlerin kavram öğretiminde kullanabilecekleri şarkı repertuarının yeterlik durumuna ilişkin görüşleri; "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi Okulları"nda %70 hayır, "İş Okulları"nda ise %100 hayır biçiminde olmuştur. Bu durum; öğretmenlerin kavram öğretiminde kullanabilecekleri şarkı repertuarını kesinlikle yeterli görmedikleri sonucunu ortaya çıkarmaktadır.
- Kavram öğretiminde müzikten yararlanmanın öğrenci motivasyonunu etkileme durumuna ilişkin olarak; "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi Okulları"nda görevli öğretmenler ağırlıklı olarak %60 evet, "İş Okulları"nda ise ağırlıklı olarak %60 bazen cevabı vermiştir. Bu durum; öğretmenlerin kavram öğretiminde müzikten yararlanmanın öğrenci motivasyonunu etkileme durumlarına genel olarak olumlu yönde baktıkları izlenimini uyandırmaktadır.
- Öğretmenlerin kavram öğretiminde müzikten yararlanmanın kavramların kalıcılığını etkileme durumuna ilişkin olarak görüşleri; "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi Okulları"nda %60 evet, "İş Okulları"nda ise ağırlıklı olarak %60 düzeyinde hayır biçiminde olmuştur. Buna göre; öğretmenlerin kavram öğretiminde müzikten yararlanmanın kavramların kalıcılığını etkileme durumuna ilişkin olarak görüşlerinde pek bir netlik sezilmemektedir.

- Öğretmenlerin, okullarında görev yapan müzik öğretmeni ile koordineli çalışma durumlarına ilişkin olarak ise, "Eğitim Uygulama Okulu ve İş Eğitim Merkezi Okulları"nda %50 hayır, "İş Okulları"nda ise %80 hayır biçiminde yanıtlar alınmıştır. Bu durum, öğretmenlerin okullarında görev yapan müzik öğretmenleri ile farklı sebeplerden dolayı genellikle koordineli çalışma fırsatı yakalayamadığının bir göstergesidir.

5.2. Öneriler (Suggestion)

- Sınıf ve zihinsel engelliler sınıf öğretmenlerine, zihinsel engelli çocukların eğitiminde yararlanabilecekleri çeşitli çalgıları kullanma becerisi kazandırılmalıdır. Ayrıca öğretmenler, bu çalgıları öğretim etkinliklerinde ne şekilde kullanabilecekleri konusunda da bilgilendirilmelidir.
- Müziğin, zihinsel engelli çocukların motivasyonu üzerindeki etkisi ayrı bir araştırma konusu olarak ele alınmalıdır.
- Zihinsel engelli çocuklara kavram öğretiminde kullanılacak müzik etkinliklerinin, öğretilen kavramların kalıcılığı üzerindeki etkisi araştırılmalıdır.
- Yapılacak araştırmaların ışığında eğitim ortamlarında, kullanılacak müziksel etkinliklerin içeriğinde ve uygulanmasında gerekli düzenlemeler yapılmalı; zihinsel engelli çocukların kavramları kazanmalarında müziğin daha etkin ve verimli bir şekilde kullanılması sağlanmalıdır.
- Zihinsel engelli çocukların eğitiminde kullanılacak şarkı repertuarı geliştirilmeli, zenginleştirilmeli ve eğitim müziği bestecileri bu yönde desteklenmelidir.
- Sınıf ve zihinsel engelliler öğretmenleri ile müzik öğretmenlerinin iş birliği içinde çalışmalarını teşvik edilmeli; öğretmenlerin koordineli olarak çalışabilmeleri için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Uçan, A., (1996). İnsan ve Müzik - İnsan ve Sanat Eğitimi (2.Basım), S:31, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
2. Eripek, S., Özsoy, Y. ve Özyürek, M., (2002). Özel Eğitime Giriş (11. Basım), s: 157, 158, 165, 166, Ankara: Karatepe Yayınları.
3. Ersoy, Ö. ve Avcı, N., (2001). Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri, s: 150, İstanbul: YA-PA Yayın.
4. Libergott, J., Favors, A., Von Hippel, C.S., and Needleman, H.L., (2003). Okul Öncesi Dönemde Konuşma Bozukluğu Olan Çocuklar (Çev. H. Karatepe), p: 22, Karatepe Yayınları.
5. Davis, W.B., Gfeller, K., and Thaut, M.H., (1992). An Introduction to Music Therapy, pp:84-86, USA: Wm. C. Brown Publishers.
6. Schalkwijk, F.W., (1994). Music and People with Developmental Disabilities (çev. A. James), Great Britain, p: 59, Jessica Kingsley Publishers Ltd. (Eserin orijinali 1988'de yayımlandı)
7. Özyürek, M., (2000). Tutumlar ve Engellilere Yönelik Tutumların Değiştirilmesi, s:39, Ankara: Karatepe Yayınları.
8. Değirmenci, Z., (1993). Zihinsel Özürlü Çocukların Komutları İzleme Becerisinin Gelişiminde Müziğin Etkisi, s:8, 10, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
9. Aydın, A., (2003). Otizmde İlk Adım (1. Baskı),s: 77, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
10. Wood, M., (1993). Music for People with Learning Disabilities (printing number 2), p: 56, Great Britain: TGuernsey Press Co. Lt.

11. Vural, S. ve Çelik, S., (2008). Örneklerle Kavram Öğretimi-Zihinsel Yetersizlik Gösteren Çocuklar İçin (1. Baskı), s:13, Ankara: Kök Yayıncılık.
12. İftar, G.K., Birkan, B. ve Uysal, A., (2005). Zihin Özürlü Çocuklara Kavram Öğretimi, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
13. Gfeller, K., (1989). Integrating the Handicapped Child into Music Activities. McDonald, D.T., Simons, G.M. (Editors), Musical Growth and Development (pp 114-140), USA: Schirmer Books.
14. MEB, (1994). İlköğretim Kurumları Müzik Dersi Öğretim Programı, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
15. MEB, (2002). Eğitim Uygulama Okulu Eğitim Programı, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.